

Волик Сергій Володимирович, Кандидат економічних наук, докторант,
<https://orcid.org/0000-0001-7731-4882>

Сумський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

***Анотація.** Наявність в аграрній сфері нині достатньої кількості різних форм власності та форм господарювання ускладнює механізм фінансового вкладення у підприємства відповідного профілю. Це також впливає на інвестиційні процеси в аграрному секторі. Стимулювання інвестицій у аграрний сектор надає вирішальний вплив як сільське господарство, а й у розвиток економіки загалом. В аграрній політиці України, як і в аграрній політиці розвинутих країн, підвищення інвестиційної привабливості є одним із пріоритетів. Звичайно, без інвестицій неможливий економічний розвиток. З цього погляду питання формування механізму фінансування сталого розвитку сільського господарства залишається актуальним. В даний час зростання інвестицій є однією з основних умов задоволення попиту на високі технології, що визначається необхідністю інтенсивного розвитку сільського господарства. Низька інвестиційна активність у минулі роки, масштаби інвестицій в основний капітал сільського господарства не відповідають реальним потребам оновлення та модернізації виробництва. Тому найбільш актуальним завданням розвитку аграрної галузі стає формування сприятливого інвестиційного клімату та активізація інвестиційної діяльності всіх господарюючих суб'єктів. Це можливо головним чином на основі підвищення інвестиційної активності за одночасного зростання ефективності інвестування, особливо інноваційного, що дуже важливо в умовах обмеженості ресурсів, необхідних для раціонального фінансування розвитку аграрного виробництва. Інвестиції підвищують продуктивність виробництва, збільшують доступність продуктів харчування на ринку та допомагають зберігати ціни на низькому рівні, роблячи продовольство більш доступним для сільського та міського споживача. Також інвестиції у сільське господарство зменшують уразливість продовольчих постачань від шоків, сприяючи стабільності споживання. Сприятливий інвестиційний клімат допомагає мобілізувати капітал, навички, технології та проміжні ресурси, які дозволяють фірмам розширюватися, що допомагає спрямовувати ресурси на більше продуктивне використання.*

Ключові слова: інвестиції, аграрний сектор, виробництво, розвиток, модернізація.

Volyk Sergii. PhD in Economics, Doctoral candidate, <https://orcid.org/0000-0001-7731-4882>
Sumy National Agrarian University

FEATURES OF INNOVATIVE AND INVESTMENT DEVELOPMENT OF ENTERPRISES IN THE AGRICULTURAL SECTOR

***Abstract.** The presence of a sufficient number of different forms of ownership and forms of management in the agricultural sector complicates the mechanism of financial investment in enterprises of the appropriate profile. It also affects investment processes in the agricultural sector. Stimulating investments in the agricultural sector has a decisive impact on both agriculture and the development of the economy in general. In the agrarian policy of Ukraine, as in the agrarian policy of developed countries, increasing investment attractiveness is one of the priorities. Of course, economic development is impossible without investments. From this point of view, the question of forming a financing mechanism for the sustainable development of agriculture remains relevant. Currently, investment growth is one of the main conditions for meeting the demand for high technologies, which is determined by the need for intensive*

development of agriculture. Low investment activity in the past years, the scale of investments in the fixed capital of agriculture do not meet the real needs of renewal and modernization of production. Therefore, the most urgent task for the development of the agricultural industry is the formation of a favorable investment climate and the activation of investment activities of all business entities. This is possible mainly on the basis of increasing investment activity while simultaneously increasing the efficiency of investment, especially innovative, which is very important in the conditions of limited resources necessary for rational financing of the development of agricultural production. Investments increase production productivity, increase the availability of food in the market and help keep prices low, making food more affordable for rural and urban consumers. Also, investments in agriculture reduce the vulnerability of food supplies to shocks, contributing to the stability of consumption. A favorable investment climate helps mobilize capital, skills, technology, and intermediate resources that enable firms to expand, thereby helping to direct resources to more productive uses.

Keywords: investment, agricultural sector, production, development, modernization.

Постановка проблеми у загальному вигляді Аграрний сектор вітчизняної економіки відіграє провідну роль у загальній економіці країни. Тут зосереджено понад 10% основних виробничих фондів та п'ята частина трудових ресурсів. В аграрному секторі формується основна маса продовольчих ресурсів, яка забезпечує майже три чверті продовольчого обороту. У країні створені умови для розвитку приватного підприємництва в аграрній сфері, проведено реорганізацію колективних сільськогосподарських підприємств у нові агроформування. Також запроваджено механізми кредитної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, послаблено податкове навантаження і реалізується низка заходів в рамках державної програми.

У сфері аграрного виробництва створені необхідні передумови для залучення інвестиційних ресурсів за основними пріоритетними для конкурентоспроможного розвитку суб'єктів аграрного бізнесу визначеними напрямками:

1. Нарощення обсягів виробництва продукції галузей рослинництва та тваринництва.
2. Створення додаткових виробничих потужностей переробки аграрної сировини в сільській місцевості.
3. Налагодження виробництва відновлювальних нетрадиційних енергоносіїв.
4. Запровадження використання ресурсозберігаючих технологій вирощування сільськогосподарських культур, які сприяють поліпшенню використання ґрунтів та збереженню їх природної родючості.

5. Запровадження органічного землеробства.
6. Розвиток інфраструктури аграрного ринку.
7. Покращення соціальної інфраструктури для аграрного виробництва та розвитку сільських територій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми формування та підтримання на належному рівні інноваційно-інвестиційного забезпечення підприємств досліджувалися багатьма вченими, як О.М. Ляшенко, Д.М. Черваньов, Т.В. Терещенко, В.В. Шорохов, Г.Л. Монастирський, В.Б. Васюта, Л.І. Бульбаха, А. Скоропад, П.П. Микитюк, Я.В. Панас [4].

Попри велику кількість публікацій за визначеною проблематикою, питання дослідження концептуальних підходів до управління інноваційно-інвестиційним забезпеченням розвитку аграрних підприємств залишається не вирішеним.

Мета статті проаналізувати особливості інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств аграрного сектору.

Виклад основного матеріалу дослідження Виважена зовнішньоторговельна політика сприяла постійному розширенню зовнішньої торгівлі сільськогосподарською та агропродовольчою сировиною, зростанню експортних продажів швидше, ніж імпорتنих. В Україні система використання новітніх маркетингових інструментів постійно вдосконалюється, що відкриває можливості для розвитку інфраструктури аграрного ринку через функціонування товарних бірж, агроторгових домів та інших платформ.

Загалом можна відзначити тенденцію до збільшення обсягів іноземних інвестицій, але, по-перше, їх розмір і темпи зростання не повністю відповідають потребам агропромислового виробництва. По-друге, вони можливі лише в практиці великих аграрних підприємств холдингового типу.

Серед причин, що зумовлюють необхідність інвестицій на макrorівні є стабілізація економічних умов країни, вихід з економічної кризи, стимулювання до розвитку окремих галузей, впровадження нових науково-

технічних досягнень у виробництво, підвищення якісних показників господарської діяльності як на мікро- так і на макрорівнях [7].

Найбільшим пріоритетом та одночасно прибутковими сферами для залучення іноземного інвестування діяльності в агропромисловому секторі є:

1. Формування інфраструктурного забезпечення для реалізації продукції агропромислового виробництва.

2. Надання виробничих та збутових послуг сільськогосподарським та іншим суб'єктам агропромислового виробництва.

3. Запровадження високопродуктивних та інноваційних технологій у вирощуванні сільськогосподарських культур та утриманні поголів'я у тваринництві.

4. Органічне землеробство.

5. Оновлення та модернізація на базі новітніх та інноваційних технологій, зокрема, підприємств агропродовольчої промисловості та суб'єктів бізнесу, що займаються заготівлею та зберіганням сільськогосподарської продукції.

6. Створення виробничих потужностей та агросировинної бази для виробництва допоміжної продукції.

7. Розвиток технологій машинобудування та виробництва устаткування для м'ясомолочної, масложирової, борошномельної, круп'яної та хлібопекарської промисловостей.

8. Налагодження виробництва ефективних хімічних засобів захисту рослин і препаратів для ветеринарної медицини.

Умови, де спостерігається зменшення обсягів внутрішніх капітальних вкладень та відсутність ефективних механізмів акумуляції та використання внутрішніх інвестиційних ресурсів, підкреслюють необхідність активізації інвестиційних процесів у сільському господарстві через залучення зовнішніх інвестиційних джерел. Проте слід зауважити, що ці джерела ще не відіграють вирішальної ролі у розвитку вітчизняного сільськогосподарського виробництва.

Вирішення цієї проблеми може включати в себе вдосконалення інвестиційного клімату в країні, створення сприятливих умов для інвесторів,

спрощення процедур інвестування, а також розвиток інструментів фінансової підтримки для аграрного сектору. Такі заходи можуть сприяти залученню більшого обсягу зовнішніх інвестицій та сприяти стабілізації та зростанню сільськогосподарського сектору в цілому.

Негативні взаємозалежності в інвестиційному забезпеченні, зокрема в інноваційній сфері, є серйозним викликом для сталого розвитку сільськогосподарського сектору. Недоінвестування фінансових ресурсів призводить до зниження продуктивності і конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, що в свою чергу призводить до спаду виробництва та зниження інвестиційної привабливості сектору як для приватних підприємств, так і для держави.

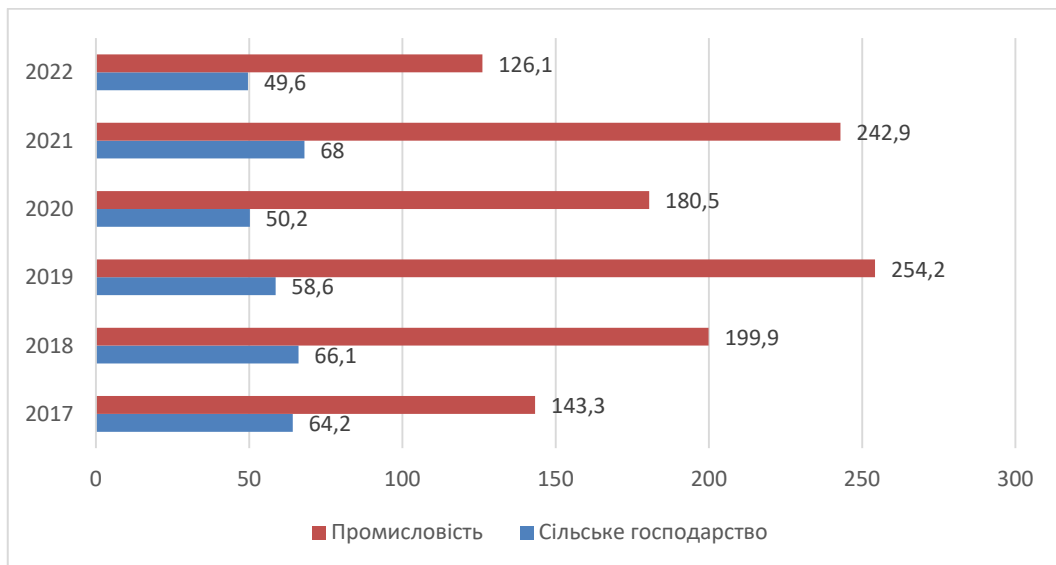


Рис. 1. Динаміка капітальних інвестицій у сільське господарство та промисловість за період 2017–2022 р., млрд. грн [5].

Ці негативні тенденції підтверджуються постійним скороченням обсягів централізованого та децентралізованого фінансування інвестицій та капітальних вкладень. Для вирішення цих проблем важливо розробити та реалізувати ефективні механізми стимулювання інвестиційної активності в аграрному секторі, такі як спрощення доступу до кредитів, надання фінансової підтримки для інноваційних проектів, а також залучення зовнішніх інвестицій та розробка привабливих інвестиційних програм.

Проблема технічної модернізації сільськогосподарського виробництва є надзвичайно актуальною і вимагає негайного уваги. Незважаючи на покращення загальноринкової ситуації в сільському господарстві, існуючий рівень техніко-технологічної оснащеності сільськогосподарських підприємств поступово погіршується.

Для ефективного розв'язання цієї проблеми необхідно вжити кілька заходів. По-перше, потрібно сприяти доступу сільськогосподарських підприємств до сучасних технологій шляхом створення сприятливих умов для їх впровадження та фінансової підтримки. Крім того, важливо проводити навчання та підвищення кваліфікації персоналу з метою використання новітніх технологій. Також потрібно активізувати державну підтримку програм технічної модернізації в аграрному секторі та створення ініціатив для приватного сектору для інвестування в цю сферу. Необхідно також сприяти розвитку науково-дослідницької роботи та інновацій у сільському господарстві для постійного вдосконалення технологій і методів виробництва.

Проведена Світовим банком Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення [8] продемонструвала, що протягом першого року після повномасштабного вторгнення (лютий 2022 –лютий 2023 рр.) прямі збитки, завдані активам в аграрному секторі (8,7 млрд доларів США), та непрямі втрати через скорочення виробничих можливостей (31,5 млрд доларів США), склали 40,2 млрд доларів США. Витрати на розмінування оцінюються в 37,6 мільярда доларів США станом на лютий 2023 року. Окремо оцінюються збитки та втрати в секторі зрошення та водовідведення на рівні 380,5 млн та 282,5 млн доларів США відповідно. Станом на лютий 2023 року витрати на реконструкцію зрошення становили 8,9 млрд доларів США. Згідно з оцінкою, потреби у реконструкції та відновленні сільськогосподарського виробництва в Україні становитимуть 29,7 млрд доларів США у період з 2024 по 2033 рік, у тому числі 600 млн доларів США у 2023 році, переважно для негайного відновлення виробництва.

Фінансовий лізинг є перспективною формою інвестування для аграрного сектору, оскільки він надає можливість отримати доступ до необхідної техніки і обладнання без значних фінансових витрат на їх придбання. Використання лізингу дозволяє суб'єктам аграрного бізнесу мобілізувати власні фінансові ресурси для інших потреб, таких як закупівля сировини чи розвиток інших напрямків діяльності.

Однією з переваг фінансового лізингу є можливість сплачувати лізингові платежі в періоди експлуатації техніки, коли вже можна отримати економічні результати від її використання. Це дозволяє підприємствам адаптувати свої витрати до фінансових можливостей та забезпечити стабільність їх фінансового стану. Крім того, лізингові одержувачі мають можливість самостійно обирати техніку за їх потребами та використовувати гарантії від виробників. Це дозволяє підприємствам забезпечити себе сучасними та надійними технічними засобами, що сприяє підвищенню їх конкурентоспроможності на ринку.

Загалом, фінансовий лізинг відкриває нові можливості для розвитку сільськогосподарських підприємств, дозволяючи їм ефективно використовувати доступні фінансові ресурси та забезпечувати собі необхідну техніку для виробництва.

Створення сприятливих умов для розвитку лізингових відносин у сільському господарстві та забезпечення оптимальної конкуренції на ринку лізингових послуг є важливим завданням. Для цього можуть бути прийняті такі заходи:

1. Розвиток правової бази: необхідно встановити чіткі та прозорі правила щодо лізингу в аграрному секторі, включаючи захист прав лізингових одержувачів та лізингодавців. Це створить відповідну правову базу для розвитку лізингових відносин.

2. Підтримка лізингових компаній: Для стимулювання конкуренції на ринку лізингових послуг можна надати підтримку новим та існуючим лізинговим компаніям, зокрема шляхом надання фінансових пільг та інших преференцій.

3. Реклама та інформування: Важливо проводити інформаційні кампанії серед сільськогосподарських виробників про переваги та можливості лізингу, щоб збільшити їх свідомість та зацікавленість у використанні цього інструменту.

4. Стимулювання конкуренції: Для забезпечення оптимальної конкуренції важливо розвивати конкурентне середовище на ринку лізингових послуг шляхом заохочення входження нових учасників та розширення їхнього асортименту та умов послуг.

5. Система моніторингу: Необхідно створити систему моніторингу та контролю за дотриманням правил лізингових відносин, щоб запобігти можливим порушенням та недолікам у роботі лізингових компаній.

Розвиток лізингових відносин у сільському господарстві може сприяти технічному оновленню та підвищенню ефективності виробництва, що в свою чергу сприятиме загальному розвитку аграрного сектору.

Пропозиція щодо поступового відходу від залучення бюджетних ресурсів на закупівлю техніки та їх передачу аграрним товаровиробникам має свою логіку. Розширення дії існуючих порядків використання бюджетних ресурсів на частковій компенсації вартості сільськогосподарської техніки за допомогою фінансового лізингу може стати ефективним механізмом стимулювання технічного оновлення в аграрному секторі. Такий підхід дозволить залучати приватні капіталовкладення на довгостроковій основі, зменшуючи навантаження на державний бюджет.

Пропозиція про компенсації до 40% від вартості техніки без урахування окремих складових лізингових платежів також може сприяти підвищенню привабливості фінансового лізингу для аграрних підприємств. Це дозволить знизити фінансові витрати для аграріїв та зробити лізингові умови більш доступними. Забезпечення сплати авансів та часткових компенсацій також допоможе знизити фінансове навантаження на сільськогосподарські підприємства, сприяючи їхньому ефективному розвитку.

Однак, для успішної реалізації цієї ініціативи, необхідно створити чіткі правові та регуляторні механізми, які забезпечать ефективне функціонування системи фінансового лізингу в аграрному секторі, а також забезпечити ефективний моніторинг та контроль за використанням бюджетних коштів.

Ваша постановка дійсно відображає складну ситуацію, з якою зіштовхуються малі та середні аграрні підприємства. Існування обмежень як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру, ускладнює їх можливості залучення внутрішніх інвестицій. Ось деякі можливі шляхи вирішення цієї проблеми:

1. Стимулювання заощаджень: Уряд може запровадити програми або ініціативи, які сприяють збільшенню фінансової грамотності та заохочують аграрних підприємців до заощаджень і інвестування.

2. Посилення доступу до фінансування: Уряд може створити спеціальні програми кредитування або гарантування кредитів для малих та середніх аграрних підприємств, що допоможе їм залучити необхідні фінансові ресурси для інвестицій.

3. Розвиток фінансових ринків: Уряд може сприяти розвитку фінансових ринків, таких як ринок цінних паперів чи фондовий ринок, щоб забезпечити доступніші та різноманітніші джерела фінансування для аграрних підприємств.

4. Підвищення ефективності використання ресурсів: Аграрні підприємства повинні активно працювати над підвищенням ефективності використання наявних ресурсів, щоб забезпечити більшу можливість для внутрішніх інвестицій.

5. Створення сприятливого бізнес-середовища: Уряд може вжити заходів для полегшення бізнес-клімату, зниження бюрократичних перешкод та підтримки підприємницької активності, що сприятиме залученню внутрішніх інвестицій.

Ці заходи можуть сприяти створенню більш сприятливих умов для залучення внутрішніх інвестицій у малі та середні аграрні підприємства.

Таким чином, забезпечення внутрішнього ринку інвестиційною підтримкою слід підсилювати залученнями прямих іноземних інвестицій. На сьогоднішній день, існуючий попит внутрішнього аграрного ринку на отримання іноземних інвестицій досить високий.

Вирішення інвестиційних проблем у сільському господарстві є надзвичайно важливим завданням для держави. Інвестиції в аграрний сектор можуть стимулювати його розвиток, підвищувати продуктивність, сприяти інноваціям та забезпечувати стійкий економічний зріст. Хоча прямі державні інвестиції можуть бути обмеженими, але держава може грати ключову роль у створенні сприятливого інвестиційного клімату, розробці і реалізації ефективних інвестиційних програм, а також встановленні правових та регуляторних механізмів. Так, регулювання економічних відносин в державі є ключовою функцією державного управління. Встановлення еквівалентного обміну між сільськогосподарським виробництвом та іншими галузями економіки може сприяти стабільному розвитку країни, забезпечуючи баланс інтересів різних секторів та підтримуючи їхню взаємодію.

Через ефективне економічне регулювання можна стимулювати інвестиційні процеси в сільському господарстві, зокрема, шляхом встановлення взаємовигідних цін на залучення інвестиційним ресурсам. Це може включати субсидії, податкові пільги, кредитну підтримку та інші інструменти, що стимулюють інвестиції в аграрний сектор.

Механізми розподільних зв'язків допомагають забезпечувати баланс між різними галузями економіки та підтримувати їхню взаємодію. Це важливо для забезпечення стійкого розвитку сільського господарства і його взаємодії з іншими галузями економіки.

Отже, ефективне регулювання економічних відносин сприяє створенню сприятливих умов для розвитку сільського господарства та підтримує його взаємодію з іншими галузями економіки, що сприяє загальному економічному зростанню і підвищенню добробуту суспільства.

Обмеження негативних втручань органів державної виконавчої влади в роботу аграрного сектора є важливим чинником для створення привабливого інвестиційного клімату. Правильна та цілеспрямована політика з боку влади допомагає забезпечити стабільність та прозорість у сфері аграрного виробниц-

тва, що надихає інвесторів на вкладення коштів у цей сектор. З метою отримання фінансових ресурсів від іноземних інвесторів в аграрний бізнес передбачається:

- розширення кола спеціальних економічних зон пріоритетного розвитку з метою забезпечення постійного інвестиційного розвитку агропромислового виробництва;

- врахування традиційно низької привабливості аграрного виробництва для іноземних інвесторів,

- розроблення і впровадження механізмів залучення інвестиційних ресурсів з одночасним вирішенням питань земельного ринку, в першу чергу, в бік вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників;

- підвищення гарантійності і прав можливих інвесторів, зокрема, іноземних;

- налагодження автоматизованої інформаційної системи для забезпечення оперативних пошуків партнерів у сферах залучення іноземного інвестування,

- формування належного режиму використання консультаційного обслуговування щодо окремих питань правового забезпечення, фінансування та страхування;

- створення державного реєстру потенційних іноземних інвесторів та банків даних про можливі об'єкти іноземного інвестування.

Серед заходів, які можуть бути прийняті для формування сприятливого інвестиційного середовища в аграрному секторі, є:

1. Створення прозорих та стабільних правових умов для діяльності сільськогосподарських підприємств та інвесторів.

2. Забезпечення захисту прав власності на землю та інші ресурси.

3. Розробка та впровадження програм підтримки аграрного сектору, таких як субсидії на розвиток інфраструктури, підтримка досліджень та розвиток новітніх технологій.

4. Проведення антикорупційних заходів для забезпечення чесного та прозорого бізнес-середовища.

5. Здійснення консультативної підтримки та надання інформаційного супроводу для потенційних інвесторів у сільське господарство.

6. Створення стимулів для розвитку інновацій та впровадження нових технологій у сільському господарстві.

Ці заходи допоможуть залучати додаткові інвестиції в агропромисловий сектор, що сприятиме його сталому розвитку та підвищенню конкурентоспроможності.

Справді, формування інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності в аграрному секторі має вирішальне значення для підвищення його конкурентоспроможності і в цілому для розвитку країни. Недостатній рівень конкурентоспроможності аграрного виробництва може стати перешкодою для його успішної інтеграції на світові ринки, а також для забезпечення внутрішнього ринку продукцією високої якості та доступними цінами.

Одним із ключових аспектів вирішення цієї проблеми є стимулювання розвитку інновацій у сільському господарстві, таких як впровадження новітніх технологій, використання ефективних методів виробництва, а також розробка нових продуктів і ринків збуту. Для цього можуть бути використані такі інструменти, як підтримка досліджень і розвитку, надання фінансових стимулів для інноваційних підприємств, сприяння впровадженню нових технологій через інвестиційні програми тощо.

Крім того, важливо забезпечити сприятливі умови для розвитку аграрного бізнесу, зокрема, шляхом поліпшення інвестиційного клімату, захисту прав власності, розвитку інфраструктури та підтримки підприємництва. Це дозволить залучати інвестиції в аграрний сектор, створювати нові робочі місця та збільшувати виробництво продукції з високою доданою вартістю.

Дані підкреслюють важливість інноваційного розвитку аграрного сектору для забезпечення його конкурентоспроможності та ефективності в умовах глобального ринку. Крупні агрохолдинги, які активно використовують іноземні інвестиції, здатні швидше адаптуватися до сучасних технологій та впроваджувати інновації у виробничий процес. Однак, факт того, що лише невелика частина вітчизняних сільськогосподарських підприємств використовує інноваційні технології, свідчить про необхідність подальшого

стимулювання розвитку інноваційного сектору сільського господарства. Це може бути досягнуто шляхом підтримки досліджень та розвитку в аграрному секторі, створення сприятливих умов для впровадження новітніх технологій, надання фінансових стимулів для впровадження інновацій тощо.

При цьому важливо також розглядати можливості підтримки малих і середніх аграрних підприємств у впровадженні інновацій, оскільки вони складають значну частину сільськогосподарського сектору. Забезпечення доступу до інноваційних технологій для всіх сільськогосподарських виробників допоможе підвищити загальний рівень ефективності галузі та забезпечити стійкий розвиток аграрного сектору в цілому.

Але навіть вказані новітні технології, які мають лише покращувальний характер, не використовуються системно та повномасштабно, що повністю нівелює бізнес-завдання отримання необхідних економічних результатів та формування конкурентних переваг для інвестиційної привабливості, загалом.

Так, ця проблема є типовою для багатьох країн, де малі та середні аграрні підприємства мають обмежений доступ до фінансування, зокрема іноземного. Одним із ключових факторів, що впливає на це, є низька доходність та конкурентоспроможність сільськогосподарського сектору в таких країнах, включаючи Україну.



Рис. 2. Структура капітальних інвестицій за джерелами фінансування (у %) [5].

Низька доходність сільськогосподарського сектору може бути наслідком різних факторів, таких як високі витрати на виробництво, неефективність управління, низька якість інфраструктури та недостатня підтримка держави.

Для того щоб полегшити ситуацію для малих та середніх аграрних підприємств, можуть бути розглянуті такі заходи:

1. Фінансова підтримка. Державні програми підтримки та кредитування можуть бути розширені для малих та середніх аграрних підприємств, зокрема шляхом надання субсидій, грантів або доступних кредитів.

2. Розвиток ринків:Зміцнення ринків сільськогосподарської продукції та послуг може допомогти забезпечити стабільний попит на продукцію сільського господарства та підвищити доходність підприємств.

3. Розвиток інфраструктури: Покращення доступу до транспорту, зберігання та обробки сільськогосподарської продукції може знизити витрати та підвищити ефективність виробництва.

4. Підтримка інновацій:Програми підтримки інновацій у сільському господарстві можуть допомогти малим та середнім підприємствам впроваджувати нові технології та підвищувати їх конкурентоспроможність.

Ці заходи можуть сприяти поліпшенню фінансового становища та інвестиційної активності малих та середніх аграрних підприємств, що в свою чергу сприятиме розвитку сільськогосподарського сектору в цілому.

Суттєві обсяги капітальних інвестицій спрямовуються у сільське, лісове та рибне господарство, що зросли за 2010-2021 рр. в 4,2 разу, проте їх частка у ВДВ знизилась на 5,5 в.п. При зростанні валової доданої вартості в аграрному секторі економіки (сільське, лісове та рибне господарство) з 82,9 млрд. грн. до 580,5 млрд. грн., збільшені обсягів капітальних інвестицій з 11,6 млрд. грн. до 49,1 млрд. грн. або у 4,2 разу їх частка у ВДВ зменшилась з 14,0% до 8,5%.[6].

Результативність основної виробничо-комерційної діяльності та фінансово-економічний стан є ключовими критеріями для визначення стратегій розвитку інноваційно-інвестиційного потенціалу сільськогосподарських підприємств, особливо для малих та середніх суб'єктів аграрного бізнесу.

Саме через це вони зазвичай використовують свої внутрішні ресурси та чистий прибуток для інвестування в розвиток своєї діяльності. Це дає їм можливість самостійно регулювати інвестиційні процеси та адаптуватися до ринкових умов. Власні інвестиції є ефективним механізмом стимулювання розвитку та впровадження інновацій у виробництво. Застосування інновацій у виробництво, оптимізація управлінських процесів та використання новітніх технологій допомагають підприємствам зміцнити свою конкурентоспроможність на ринку, підвищити ефективність виробництва та забезпечити стабільний фінансовий стан.

Таким чином, внутрішнє інвестування є важливим джерелом розвитку для малих та середніх аграрних підприємств, які можуть самостійно формувати свої стратегії розвитку та використовувати свій внутрішній потенціал для досягнення успіху на ринку.

Висновки. Аграрна політика в середньостроковій перспективі має бути спрямованою на сталий розвиток агропромислового виробництва на засадах запровадження інноваційної діяльності суб'єктами аграрного бізнесу. А також через забезпечення агропродовольчої безпеки країни, затвердження повноцінного функціонування ринку землі, розвитку ринкової інфраструктури аграрного ринку, нарощення експортного потенціалу в аграрній сфері, застосування узгоджених положень з нормами СОТ та, зокрема, дієвих механізмів захисту вітчизняного аграрного ринку, формування умов для повноцінного розвитку сільських територій, які є невід'ємними територіальними базисами аграрного виробництва, загалом.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ляшенко О. М. Математичні моделі та інформаційні технології інноваційно-інвестиційного проектування. *Наукові записки. Серія "Економіка"*. Випуск 17. С. 480-490.
2. Микитюк П. П., Здреник В. С. Сутність та зміст аналізу інноваційної діяльності підприємств: науково-теоретичний аспект. *Інноваційна економіка*. 2012. № 5 [31]. С. 165 – 169.
3. Монастирський Г.Л. *Теорія організації: підручник. 2-е видання, доповнене й перероблене*. Тернопіль: "Крок", 2019. 368 с.
4. Черваньов Д. М. *Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: Навч. посіб.* К.: Знання-Прес, 2003. 622 с.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Сільське господарство в Україні. URL: <https://dlf.ua/ua/silkegospodarstvo-v-ukrayini/>
7. Томілін О. О., Галич О. А. *Економічні аспекти розвитку міжгалузевих відносин в аграрній сфері: монографія*. Полтава: ПДАА, 2016. 176 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1618>
8. World Bank, Government of Ukraine, European Union, United Nations, Rapid Damage and Needs Assessment, World Bank Group, March 2023.

REFERENCES:

1. Liashenko O. M. Matematychni modeli ta informatsiini tekhnolohii innovatsiino-investytsiinoho proektuvannia. *Naukovi zapysky. Seriiia "Ekonomika"*. Vypusk 17. P. 480-490.
2. Mykytiuk P. P., Zdrenyk V. S. Sutnist ta zmist analizu innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv: naukovo-teoretychnyi aspekt. *Innovatsiina ekonomika*. 2012. 5 [31]. P. 165 – 169.
3. Monastyrskiyi H. L. *Teoriia orhanizatsii: pidruchnyk. 2-e vydannia, dopovnene y pereroblene*. Ternopil. "Krok", 2019. 368 p.
4. Chervanov D. M. *Menedzhment investytsiinoi diialnosti pidpriemstv: Navch. posib.* K. Znannia-Pres, 2003. 622 p.
5. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Silske hospodarstvo v Ukraini. Available at: <https://dlf.ua/ua/silkegospodarstvo-v-ukrayini/>
7. Tomilin O. O., Halych O. A. *Ekonomichni aspekty rozvytku mizhhaluzevykh vidnosyn v ahrarnii sferi: monohrafiia*. Poltava: PDAA, 2016. 176 p. Available at: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1618>
8. World Bank, Government of Ukraine, European Union, United Nations, Rapid Damage and Needs Assessment, World Bank Group, March 2023.

Надійшла до редакції 25.09.2023р.